

Mojje zdravje

Prihajajo meseci, ko so klopi najbolj aktivni,
ljudje pa posledično najbolj izpostavljeni boleznim, ki jih prenašajo.

Najpomembnejše med njimi so:
klopni meningoencefalitis, lymška borelioza, erlihioza.

**Pazite, da MAJHEN klop
ne postane vaš VELIK problem!
Nevarnost okuženega klopa je očem nevidna!**

Izdaja

Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana
Zaloška cesta 29, 1000 Ljubljana
www.zzv-lj.si

Letnik V, št. 3

KLOP IXODES RICINUS (navadni gozdni klop)

Kje se skrivajo klopi?

Klopi so razširjeni na zaraščenih, slabo kultiviranih površinah.

Visoka trava z grmovjem, robovi jas in gozdna podrast so idealni za širjenje kloпов.

Živijo v prsti. Ko iščejo toplokrvnega gostitelja (ljudje, živali) po travi in grmovju ne priplezajo višje kot 20 do 70 cm.

Klop *Ixodes ricinus* (navadni gozdni klop) je razširjen po vsej Evropi.

Klopi se najraje zadržujejo v gozdu ali na travniku.

Aktivnost kloпов

Aktivnost kloпов je odvisna od zunanje temperature. Kadar je nižja od 5 do 7°C, mirujejo.

V naših podnebnih razmerah so klopi aktivni od pomladi do pozne jeseni. Tveganje za okužbe je odvisno od območja - pojavi se lahko že v februarju in traja do novembra.

Blage zime in vlažne pomladi spodbujajo pojavnost kloпов.

Gostitelji kloпов so najpogosteje mali gozdni sesalci in ptiči, lahko tudi večje živali. Človek je le naključni gostitelj.

Človek klopovega ugriza navadno sploh ne zazna.

Kri sesajo samo samice. Preden klop začne sesati, izloči nekaj sline z mešanico snovi, ki ublaži bolečino in preprečuje strjevanje krvi.

**TRIJE OD
ŠTIRIH
OBOLELIH SO
DOBILI KLOPA
V BLIŽINI
DOMA**

BOLEZNI (najpomembnejše), ki jih prenašajo klopi so:

- Klopni meningoencefalitis
- Lymfska borelioza
- Erlihioza

Klopni meningoencefalitis (KME)

Klopni meningoencefalitis je virusna bolezen. Virus napade živčevje in povzroči blago ali hudo obolenje s trajnimi posledicami. Umre približno vsak 100. bolnik.

Kako se KME prenaša?

KME se prenaša z vbodi okuženih klopov. Ni vsak klop prenašalec nevarnega virusa KME, vendar je lahko odstotek okuženih klopov na nekaterih območjih velik.

Žarišča KME v Sloveniji

Pojavljanje KME je vezano na naravna žarišča te bolezni pri nas. Intenzivnost žarišč je različna - od izredno aktivnih, kjer je možnost okužbe in obolevanja velika, do manj aktivnih in celo latentnih (prikritih) žarišč. V Sloveniji so omejena v glavnem na centralni predel, Gorenjsko, Štajersko in Koroško. Znotraj teh meja so posamezna območja, kjer je tveganje za okužbo večje. To sta predvsem ljubljanska in celjska kotlina ter njuno nižje hribovito območje.

Pojavljanje KME v Sloveniji in ljubljanski zdravstveni regiji

V Sloveniji je bolezen poznana že od sredine prejšnjega stoletja. Letno število prijav se v zadnjih petih letih giblje med 199 in 362. Največ obolelih zabeležimo v juliju in avgustu.

V letu 2008 smo v Sloveniji zabeležili 251 prijav t. j. 26% več kot v letu 2007. Od teh jih je bilo 78 iz ljubljanske zdravstvene regije.

Tabela 1:

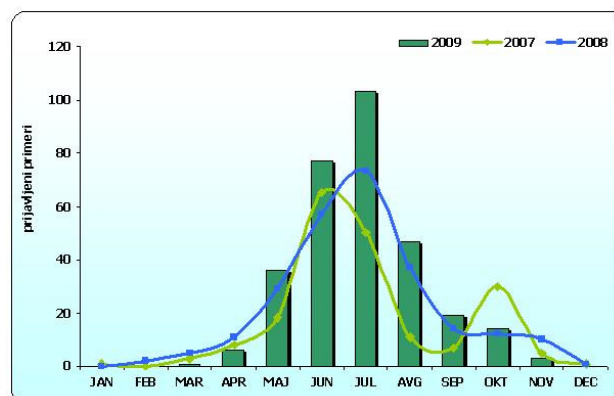
Prijavljeni primeri klopnega meningoencefalitisa po mesecih od leta 1999 do 2008, Slovenija

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	SKUPAJ
1999	0	0	1	3	7	23	45	22	11	22	12	4	150
2000	1	0	0	2	14	34	54	34	15	14	24	5	197
2001	0	0	7	13	33	61	66	24	11	25	19	1	260
2002	1	2	5	10	21	65	88	31	22	6	9	2	262
2003	0	0	0	5	39	84	80	26	11	30	6	1	282
2004	0	0	0	15	27	33	66	33	10	10	8	2	204
2005	0	0	2	6	24	51	89	59	41	20	4	1	297
2006	2	0	0	9	36	79	103	51	51	26	10	6	373
2007	1	0	3	8	18	65	50	11	7	30	5	1	199
2008	0	2	5	11	29	57	73	37	14	12	10	1	251

vir: <http://www.ivz.si/index.php?akcija=novica&n=1189>

Graf 1:

Prijavljeni primeri KME v letih 2007, 2008 ter 2009 do meseca novembra, Slovenija

vir: <http://www.ivz.si/index.php?akcija=novica&n=1189>

Kako obolenje poteka?

Prvi znaki bolezni se ponavadi javijo po 6-14 dnevni inkubaciji. Bolezen običajno poteka v dveh fazah, med katerima je lahko nekaj dni presledka, ko se bolnik počuti bolje.

Prva faza traja 1-8 dni. V tem obdobju imajo bolniki naslednje znake:

- slabo počutje;
- glavobol;
- povišana telesna temperatura (ponavadi ni višja od 39°C);
- bolečine v mišicah;
- prebavne težave (redkeje);
- bolečine v žrelu (redkeje).

**VSAK DRUGI
OBOLELI JE
STAR OD 35
DO 64 LET**

Prvemu obdobju sledi prost interval, ki traja 1-20 dni.

Po tem obdobju imajo bolniki sledeče znake:

- ponoven porast telesne temperature (ponavadi preko 39°C);
- hud glavobol;
- slabost in bruhanje;
- otrdelost vratu;
- tresenje rok in jezika (razmeroma pogosto);
- težave z mišljenjem in koncentracijo;
- hujše motnje zavesti (včasih);
- paraliza mišic rok in nog (redko, v srednji Evropi približno 5% bolnikov, možna ohromitev dihalnih mišic).

Pri približno dveh tretjinah okuženih se bolezenski znaki ne razvijejo kljub temu, da imajo bolniki viremijo in da se po okužbi razvijejo protitelesa.

Okrog 20% obolelih zazna le drugo fazo bolezni.

Zelo redko se okužba pokaže le s prvo fazo bolezni.

Trajne posledice bolezni so lahko težave s koncentracijo, depresija in ohromitev.

Zdravljenje

je simptomatsko:

zniževanje telesne temperature, lajšanje bolečin, kritje tekočinskih in elektrolitskih potreb, poskus zmanjšanja otekanja možganovine. **Specifičnega zdravljenja za KME ni.**

Lymfska borelijoza (LB)

Lymfska borelijoza je bakterijska bolezen.

Ugotovimo jo na podlagi tipičnih kožnih sprememb. V prvem obdobju nastane rdečina v obliki kolobarja, ki je v sredini svetle barve. Kožna sprememba je lahko ena, lahko pa jih je tudi več. Priporočljivo je daljše opazovanje mesta vboda klopa.

Več mesecev ali let po vbodu se lahko pokažejo znaki prizadetosti številnih organov ali organskih sistemov (kože, živčevja, sklepov, mišic, oči, srca).

Klopi LB prenašajo v celotni Sloveniji, zato smo ogroženi vsi, ki se redno gibljemo v naravi.

Tabela 2:

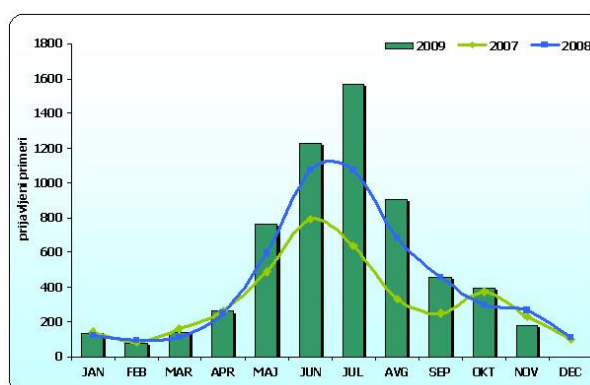
Prijavljeni primeri lymfske borelijoze po mesecih od leta 1999 do 2008, Slovenija

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AVG	SEP	OKT	NOV	DEC	SKUPAJ
1999	59	88	95	114	175	412	433	321	240	235	171	124	2467
2000	43	65	84	80	237	459	393	359	207	192	267	210	2596
2001	73	100	92	136	293	408	753	431	267	230	230	219	3232
2002	81	82	80	129	275	445	676	531	365	289	198	208	3359
2003	68	92	62	98	199	607	955	545	295	257	156	190	3524
2004	37	70	72	124	250	555	807	653	417	294	289	281	3849
2005	64	101	58	99	332	515	806	721	535	369	290	233	4123
2006	132	63	65	156	517	864	934	551	446	357	259	117	4461
2007	143	85	162	261	489	793	635	334	250	376	230	104	3862
2008	128	95	116	253	594	1075	1074	688	459	296	268	114	5160

vir: <http://www.ivz.si/index.php?akcija=novica&n=1189>

Graf 2:

Prijavljeni primeri lymfske borelijoze v letih 2007, 2008 ter 2009 do meseca novembra, Slovenija

vir: <http://www.ivz.si/index.php?akcija=novica&n=1189>

Erlihioza

Erlihioza je pri nas redka bolezen. Okužba lahko poteka brez znakov bolezni, kot lahka oblika ali kot težka s prizadetostjo več organov ali organskih sistemov in smrtnim izidom. S težjo obliko bolezni zbolijo starejši bolniki in imunsko oslabljeni.

Večina bolnikov ima zvišano telesno temperaturo, glavobol, bolečine v mišicah ali sklepih, anoreksijo, lahko se pojavijo tudi prebavne težave, kašelj, prizadetost osrednjega živčevja.

Bolezen zdravimo z antibiotiki, cepiva ni.

**VSAK ČETRTI
OBOLELI
PRISESANEGA
KLOPA NI
OPAZIL**

ZAŠČITA

pred boleznimi, ki jih prenašajo klopi

Za preprečevanje opisanih bolezni je pomembno:

- Preprečevanje vbodov kloпов z ustreznimi oblačili in/ali repelenti.
- Pravočasno in pravilno odstranjevanje prisesanih kloпов.
- Najučinkovitejša zaščita proti klopnemu meningoencefalitisu pa je **cepljenje**, medtem ko proti Lymski boreliozii in Erlihiozi cepiva ni.

Cepljenje proti KME

Bazično cepljenje sestoji iz treh odmerkov oziroma doz cepiva:

- 1. doza:** priporočljiva je še v hladnih zimskih mesecih;
- 2. doza:** 1 do 3 mesece po prvi dozi;
- 3. doza:** 5-12 mesecev po drugi dozi.

Prvič čez 3 leta in nato vsakih 5 let, je potrebno t.i. **poživitveno cepljenje** z eno dozo cepiva. Po 60.letu starosti se priporoča poživitveno cepljenje na 3 leta.

Ne smemo cepiti oseb, ki imajo:

- akutno vročinsko obolenje;
- alergijo na jajčno beljakovino;
- alergijo na sestavine cepiva.

Varnost cepiva v času nosečnosti in dojenja ni bila ugotovljena v kliničnih poizkusih, zato se cepljenje v teh primerih odsvetuje oz. obravnava individualno.

Za koga je cepljenje proti KME obvezno in komu se priporoča?

V Sloveniji se že več let izvaja **obvezno** cepljenje vseh oseb, ki so pri svojem delu ali terenskih vajah izpostavljeni možnosti okužbe z virusom KME.

Za osebe, ki bivajo na okuženih območjih ali pa nameravajo na teh območjih bivati krajši čas (počitnice, izleti v naravo), pa je cepljenje zelo **priporočljivo**.

Cepljenje otrok

Otroke cepimo proti KME s cepivom za otroke. Spodnja starostna meja za cepljenje je 1 leto.

KJE SE LAHKO CEPITE PROTI KME V LJUBLJANSKI REGIJI?

Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana
Zaloška 29, 1000 Ljubljana

Za obisk je potrebno **predhodno naročilo**:
ob ponedeljkih, sredah in petkih med 8.00 in 11.00 uro
po telefonu 01/ **586 39 18** oz. 586 39 00 (centrala).

Informacije (sprejemni čas, cena cepljenj)
dobite na spletnem naslovu www.zzv-lj.si
ali www.ZdraviNaPot.net.

Elektronski časopis 'Moje zdravje' pripravlja
Zavod za zdravstveno varstvo Ljubljana,
Zaloška 29, 1000 Ljubljana
Tel: 01 586 39 00, faks: 01 540 31 90
e-naslov: info@zzv-lj.si
spletne strani: www.zzv-lj.si
Urednik: Samo Belavič Pučnik
e-naslov: samo.belavic@zzv-lj.si
gsm: 031 584 949

ZAVOD ZA ZDRAVSTVENO VARSTVO LJUBLJANA